

Entre els governs de Washington i de l'Havana torna a haver-hi unes relacions molt fredes, per culpa d'un escàndol d'espionatge que no deixa relaxar la situació.

El pitjor que va sentir Adriana Pérez el dia de l'aniversari del seu casament va ser la solitud. Quan Adriana, de 42 anys, torna al seu pis de l'Havana fa un petó a la foto del seu marit, Gerardo Hernández, de 46 anys. El va veure per última vegada fa catorze anys. De tant en tant, pot enviar-li un correu electrònic, però Gerardo sovint rep la seua carta d'amor al cap de mesos. I l'FBI també la llegeix.

Adriana va conèixer Gerardo quan tenia 16 anys. Va ser el seu primer amor, i ja fa 23 anys que són casats. És una dona bonica, amb els cabells negres i espessos i els ulls foscos. No sap si mai tornarà a veure el seu marit, perquè, a més a més, el govern dels Estats Units li hi prohibeix l'entrada.

Obama i els cinc espies cubans

De l'Havana a Florida. Hernández està en una presó de màxima seguretat a Califòrnia, juntament amb traficants de droga, assassins i més criminals perillosos. L'acusen d'haver dirigit una xarxa secreta d'espies cubans dins els Estats Units. Segons l'acusació, a principi dels anys 90 es va infiltrar en unes organitzacions radicals de cubans

exiliats a Florida per encàrrec de Fidel Castro.

Quan la xarxa d'espionatge fou descoberta, l'any 1998, a Miami van processar cinc espies de Castro.

El procés va ser com una cacera de bruixes. Els cubans exiliats radicals van assetjar els membres del jurat i als corredors del jutjat hi hagué aldarulls. "Hi havia periodistes pagats pel Ministeri d'Afers Estrangers", va afirmar Richard Klugh, l'advocat nord-americà d'Hernández. "El procés havia estat completament polititzat."

Tots cinc van ser condemnats a llargues penes per "conspiració per haver comès espionatge". Hernández va ser condemnat a dues cadenes perpètuas perquè la jutgessa també el va considerar responsable d'haver abatut dos avions d'Hermanos al Rescate, una organització contrària a Castro, l'any 1996.

A Cuba van venerar els cinc cubans detinguts com a herois nacionals. A tot el país, encara s'hi poden trobar enormes plaques que recorden "Gerardo, Ramón, Antonio, René i Fernando". El líder de la revolució, Fidel Castro, recorda el destí dels seus espies sempre que en té ocasió.

Imatge de l'octubre de l'any passat, a l'Havana, d'un cartell amb els cinc espies empresonats als EUA.

Quan va presentar la primera part de les seues memòries —ara fa dues setmanes, a l'Havana—, Castro va aparèixer davant les càmeres mentre parlava per telèfon amb un d'ells.

El vell líder revolucionari ha fixat el retorn dels espies entre les seues preocupacions personals. “Si els empresonats no són alliberats no es normalitzaran les nostres relacions amb els Estats Units”, afirma Ricardo Alarcón, president de l'Assemblea Nacional de Cuba. “No han revelat cap secret d'estat ni han posat en perill la seguretat dels Estats Units”.

Guerra de propaganda. La controvèrsia que s'ha creat a partir d'aquest vell conflicte és l'entrebanc més gros que hi ha en el camí que es va encetar fa temps cap a una relaxació en les relacions entre aquests països veïns tan desiguals. Quan ja han passat 22 anys de la caiguda del mur de Berlín sembla que la fredor en les relacions entre Washington i l'Havana ha retornat. Per una altra banda, tampoc no hi ha indicis que en un futur pròxim es pugui aixecar el bloqueig econòmic a Cuba, un bloqueig que ja fa cinquanta anys que dura. A més, les reformes econòmiques que tant necessita Cuba adverteixen que el perill que ve del nord és més dubtós que no s'esperava.

Així doncs, la guerra de propaganda torna a estar engegada. L'any passat, a l'Havana, els cubans van condemnar el nord-americà Alan Gross, un especialista en tecnologia de la informació. Alan havia provat de fer passar de contraban uns aparells de comunicació d'alta tecnologia al país. A més de desenes de mòbils i ordinadors portàtils, portava un xip que servia per a establir una connexió a internet per satèl·lit, molt semblant als que fan servir els serveis nord-americans. Finalment, un jutjat el va condemnar a quinze anys de presó per haver amenaçat la seguretat de l'estat. Va al·legar que actuava en nom de l'Agència dels Estats Units per al Desenvolupament Internacional (USAID) per a lliurar els aparells a la comunitat jueva de l'Havana. Tanmateix, la comunitat jueva ho va negar.

Als Estats Units ara hi ha qui parla de la possibilitat de fer un intercanvi d'aquest presoner pels cinc espies cubans, però Cuba hauria d'alliberar Gross primer. “No adoptarem cap mesura unilateral”, va explicar Alarcón, el president del Parlament.

L'esposa d'Alan Gross el novembre passat, dos anys després de l'empresonament del seu marit.

Així i tot, el president dels Estats Units, Barack Obama, té capacitat d'indultar els cubans detinguts. L'any passat, un dels seus predecessors, Jimmy Carter, va fer campanya perquè els alliberaren. Segons que es desprèn d'uns informes oficials que la plataforma WikiLeaks ha filtrat, l'ex-primer ministre britànic Gordon Brown va tractar d'aquesta qüestió durant una reunió amb la secretària d'Estat, Hillary Clinton, el 2010. Diversos grups religiosos dels Estats Units, estrelles de Hollywood i premis Nobel també advoquen perquè els cubans siguin alliberats.

La dona d'Hernández, Adriana, encapçala la campanya per a aconseguir que *els Cinc* tornen a casa. També ha anat a parlar amb el Vaticà i confia que el papa Benet XVI treballarà per una solució humanitària quan visite Cuba, a final de març. Alarcón afirma que “l'Església coneix bé el cas”.

Fins ara una facció intransigent dels cubans exiliats ha impedit aquest alliberament. Sobretot en època d'eleccions, es fa més difícil que el front se suavitze. Tots els aspirants a la presidència del Partit Republicà han de presentar-se en persona al grup d'opositors de Castro a Miami. Enguany, els aspirants no fan res més que dir que mantindran el bloqueig econòmic o fins i tot que l'intensificaran.

Al llibre *Os últimos soldados da Guerra Fria*, de l'escriptor d'èxit brasiler i expert en Cuba Fernando Morais, es descriu la guerra d'ombres entre els

cubans exiliats i els favorables a Castro de Miami, a qui els Cinc i els nord-americans havien fet víctimes.

Els fets. “El guió el podria haver escrit perfectament John le Carré”, diu Morais. El llibre és ple d'agents secrets, falses identitats, sabotatges i sospites.

Castro va enviar els seus espies a Florida per a esbrinar quines activitats portaven a terme un grup d'exiliats cubans radicals per al terrorista Luis Posada. Posada havia estat involucrat en diversos atemptats per a mirar d'assassinar Fidel Castro, i el 1976 va preparar un atemptat contra un avió de passatgers cubà en què van morir 73 persones. En poc temps, aquest home es va convertir en una llegenda entre els militants del grup d'opositors de Castro.

La missió dels espies era un secret tan ben guardat que no en sabien res ni les seves dones. “Em pensava que Gerardo havia anat a l'Argentina a fer accions governamentals”, conta Adriana. Hernández va volar cap a Miami amb un passaport porto-riqueny sota un nom fals. Els seus companys van fingir que fugien a Florida.

Quan van arribar a Miami, van rebre els suposats refugiats amb aplaudiments com si fossin herois. Dos d'ells van aconseguir una feina com a pilots a l'organització Hermanos al Rescate de José Basulto, un fervent opositor de Castro. Amb les avionetes Cessna, Basulto va volar unes quantes vegades sobre l'Havana i des del cel va llançar

